

2007-08-27

Service- och varu- försörjningsplan för Hultsfreds kommun 2007-2010

Antagen av kommunfullmäktige
§ 71, 2007-08-27

LÄNSSTYRELSEN
KALMAR LÄN

REGIONFÖRBUNDET
I KALMAR LÄN

2007-08-27

Innehållsförteckning	2
1. Lägesbeskrivning	3
A Lägesbeskrivning av kommunen	3
B Lägesbeskrivning av serviceutbudet	8
C Områden med god respektive låg servicenivå	9
D Kommunens strategi för utveckling och fysisk planering	12
E Lägesbeskrivning av serviceutveckling i kommunens närområde	13
F Allmänna utvecklingstendenser inom handel och övrig service	13
2. Analys	14
A Butikernas tillstånd och utvecklingsförutsättningar	14
B Utvecklingsförutsättningar för övrig service	14
C Kopplingar mellan kommersiell service och offentlig service	15
D Konsekvens av nedläggning/förbättring av befintlig/nyetablering av service	16
E Konsekvenser för olika grupper (män/kvinnor, äldre, handikappade etc)	16
3. Handlingsplan	17
4. Åtgärdsplan	17
Bilaga	
Åtgärdsdiskussion	18
A Regler för Lokal upphandling	18
B Möjligheter inom den fysiska planeringen	19
C Diskussion/samspel mellan förvaltningar	19
D Samordnade servicelösningar	20
E Samråd/Nätverksbyggande	20
F Kompetensutveckling av servicegivare	21
G FLFs (Föreningen Lanthandelns Främjande) tjänsteutbud	21
H Alternativa driftformer för service	22
I Stöd till kommersiell service från Regionförbundet	23
J Kommunala stöd till butiker/bensinstationer	23
K Statlig samordning från Länsstyrelsen	24
L Kundenkäter kring butiker och annan service	25
M Information till konsumenter (om deras möjlighet att påverka)	25
N Stärka butikens attraktivitet	26
O Organiserade inköpsresor	27
P Den varulösa butiken	27

2007-08-27

1 Lägesbeskrivning

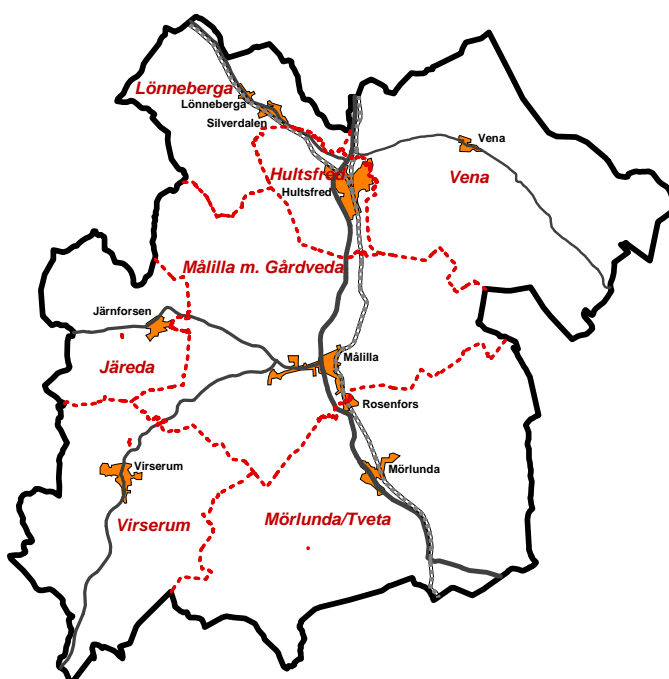
1.A Lägesbeskrivning av kommunen

Hultsfreds kommun ligger i norra Kalmar län. Avståndet till Kalmar är tolv mil, till Växjö elva mil och till Linköping tolv mil. Till landets tre största städer, Stockholm, Göteborg och Malmö är det ca 30 mil.

Kommunen har en landareal av 1 127 kvadratkilometer och har i genomsnitt 13 invånare per kvadratkilometer.

Hultsfreds kommun består av 7 församlingar och 9 tätorter som år 2006 hade följande befolkning.

Församling	Befolkning	Tätort	Befolkning
Hultsfred	5 366	Hultsfred	5 301
Lönneberga	1 180	Silverdalen	785
Målilla	1 872	Lönneberga	172
Järeda	675	Målilla	1 556
Virserum	2 250	Järnforsen	551
Vena	1 213	Virserum	1 819
Mörlunda-Tveta	1 750	Vena	418
		Mörlunda	927
Totalt	14 306	Rosenfors	337
		<i>Glesbygd</i>	<i>2 440</i>
		Totalt	14 306

Orter och församlingar i Hultsfreds kommun

2007-08-27

Folkmängd 2005 i åldersgrupper jämfört med riket

Ålder	Procentuell fördelning Kommunen			Riket		
	M	Kv	Tot	M	Kv	Tot
	0-6	6	5	6	8	7
7-15	11	11	11	12	11	11
16-19	6	6	6	5	5	5
20-24	5	4	5	6	6	6
25-44	21	21	21	28	26	27
45-64	29	27	28	27	26	26
65-79	15	17	16	11	13	12
80-	6	9	7	4	7	5
Totalt, %	100	100	100	100	100	100

Antal 7 302 7 154

I jämförelse med riket har kommunen ett ”underskott” av personer i så kallade produktiva och yngre åldrar. Vidare är antalet kvinnor i flera åldersgrupper lägre än antalet män. Detta gäller särskilt i åldrarna 20-29 år.

Befolkningsförändring 1995-2006

År	Folkmängd	Födelseöverskott	Flyttningsöverskott	
			M	Kv
1995	16 762	-29	-108	-94
1996	16 338	-89	-176	-159
1997	15 926	-115	-136	-161
1998	15 656	-100	-93	-79
1999	15 275	-123	-120	-136
2000	15 163	-98	-5	-7
2001	14 977	-124	-10	-51
2002	14 893	-100	7	9
2003	14 739	-99	-20	-35
2004	14 591	-104	-40	-4
2005	14 456	-108	-4	-23
2006	14 306	-86	-23	-43

Under perioden 1995-2006 har befolkningen i kommunen minskat med 2 456 personer eller knappt 15 %. Av minskningen beror 1 146 på födelseunderskott och 1 309 på flyttningsunderskott. Flyttningsunderskotten har blivit betydligt mindre under 2000-talet än under slutet på 1990-talet. Födelseunderskotten är mera stabilt över tiden

2007-08-27

Pendling 2005

	<u>Män</u>	<u>Kvinnor</u>
Inpendling	609	360
från övriga kommuner i länet	371	234
från övriga län	238	126
Utpendling	922	501
till övriga kommuner i länet	499	320
till övriga län	423	181

Från att tidigare ha haft inpendlingsöverskott ändrades mönstret från och med år 1998 till utpendlingsöverskott d.v.s. fler personer pendlade ut ur kommunen än in till den. År 2005 var utpendlingen 454 personer större än inpendlingen.

2007-08-27

Arbetsstillfällena i kommunen efter näringsgren

	2003	2005
Jordbruk, skogsbruk och fiske	226	281
Tillverkning och utvinning	1 715	1 737
Energi, vatten och avfall	11	9
Byggnadsverksamhet	278	304
Handel och kommunikationer	790	781
Finansiell verksamhet och företagstjänster	278	258
Utbildning och forskning	714	597
Vård och omsorg	1 148	124
Personella och kulturella tjänster	334	393
Offentlig förvaltning	213	208
Ej specificerad verksamhet	118	72
Samtliga näringsgrenar	5 825	5 664

Förvärvsarbetande som bor i kommunen efter näringsgren

	2003	2005
Jordbruk, skogsbruk och fiske	239	285
Tillverkning och utvinning	1 945	1 914
Energi, vatten och avfall	26	29
Byggnadsverksamhet	300	316
Handel och kommunikationer	885	915
Finansiell verksamhet och företagstjänster	305	319
Utbildning och forskning	707	605
Vård och omsorg	1 123	1 064
Personella och kulturella tjänster	345	401
Offentlig förvaltning	196	191
Ej specificerad verksamhet	120	79
Samtliga näringsgrenar	6 191	6 118

Tillverkningsindustrin räknad som enskild näringsgren sysselsätter flest personer i kommunen

2007-08-27

Befolkningen efter utbildningsnivå 31 december 2004

Utbildningsnivå	Procentuell fördelning								
	Kommunen			Länet			Riket		
	M	Kv	Tot	M	Kv	Tot	M	Kv	Tot
Förgymnasial utbildning	33	22	28	24	17	21	19	15	17
Gymnasial utbildning	52	55	53	53	52	52	50	47	49
Eftergymnasial utbildning	14	21	17	22	30	26	30	36	33
Uppgift saknas	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Totalt, %	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal, 1000-tal	4	4	8	67	84	132	2688	2611	5299

Andelen personer med eftergymnasial utbildning är hälften så stor som i riket i övrigt medan andelen med gymnasieutbildning är ungefär lika som i riket.

Sammanräknad förvärvsinkomst 2003

	Antal kronor i 1000-tal		
	Män	Kvinnor	Totalt
Medelinkomst			
Kommunen	222	172	198
Länet	238	178	209
Riket	255	189	223
Medianinkomst			
Kommunen	227	177	203
Länet	235	82	207
Riket	241	189	212

De genomsnittliga inkomsterna för kommunens invånare är 5 till 10 procent lägre än genomsnittet för riket beroende på om medel- eller medianinkomst används som mått

Bilnehav och körkort

Av kommunens ca 14 500 invånare är ca 6 300 ägare till en bil, dvs det går 2,28 invånare per bil eller 1,55 invånare 18-74 år per bil. Körkort för bil har 5 070 män och 4 267 kvinnor. Det finns 42 personer som enbart har MC-körkort.

2007-08-27

1.B Var finns kommunens serviceobjekt?

Lokaliseringen av dagligvarubutiker, bensinstationer, barnomsorg, skolor, äldreboenden, distriktssköterskor, vårdcentraler, sjukhus, post, systembolag, apotek med ombud i kommunen framgår av tabellen nedan.

	Hultsfred	Virserum	Målilla	Mörlunda	Vena	Silverdalen	Järnforsen
Apoteksvaror	x	x	x	x	x	x	x
Barnomsorg	x	x	x	x	x	x	x
Dagligvaror	x	x	x	x	x	x	x
Distriktssköterskemottagning	x	x	x	x	x	x	x
Drivmedel	x	x	x	x	x	x	x
Post	x	x	x	x		x	x
Skola	x	x	x	x	x	x	x
Systembolagsvaror	x	x		x			x
Vårdcentral	x	(x)		x			
Äldreboende	x	x	x	x	x		

(x) = privat vårdalternativ

Dagligvarubutikerna i orterna utom Hultsfreds tätort beskrivs översiktligt i tabellen nedan.

Butik	Ombudsfunktioner	Önskar fler ombudsfunktioner	Investeringsbehov	Framtidsutsikter	Antal anställda	Antal hemsändningar/år	Storleksklass
ICA Kryset Virserum	Post (ej kontanter), Svenska Spel, hemsändning	Ja	Ja	Positivt	12	1452	Större
ICA Tärnan Målilla	Post med kassaservice, hemsändning	Nej	Ja	Tryggt	6	824	Större
Konsum Målilla	Apotek, hemsändning	Ja	Ja	Positivt	7	236	Större
Konsum Virserum	Inga	Nej	Ja	Positivt	9	0	Större
Sundbergs livs	Ej post och systembolag	Nej	Nej	Positivt	9	940	Större
Langs livs	Inga	Ja	?	Tveksamma	2	427	Liten
Konsum Silverdalen	Apotek	Ja	Ja	Tryggt	4	439	Liten
Ejes livs	Inga			Nedläggning?	2	0	Liten
Summa					51	4318	

2007-08-27

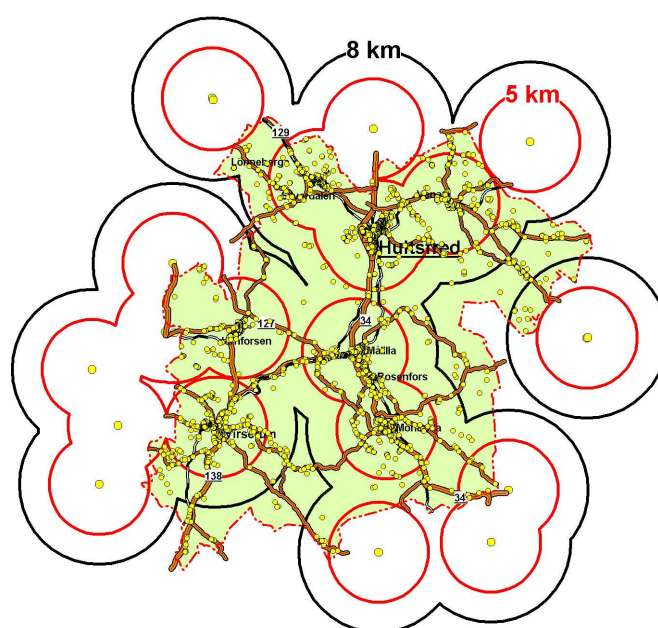
1.C Områden med god respektive låg servicenivå samt service i kommunens närområde

Avstånden till olika typer av serviceinrättningar har definierats med utgångspunkt i 5 km- och 8 km-radier, vilka representerar god servicenivå, mindre god servicenivå och vid avstånd på mer än 8 km som låg servicenivå. Beräkningar har sedan gjorts på antalet personer som befinner sig mer än 5 km, d.v.s. mindre god servicenivå, samt de med mer än 8 km till serviceinrättning, d.v.s. låg servicenivå. Det antal personer som erhållits från den geografiska beräkningen visas i tabellen nedan. Uppgifterna om antalet personer redovisar alla åldrar, vilket är viktigt att ha i åtanke om de olika serviceinrättningar. Behovet av samhällsservicen är olika för olika hushåll, vilket tydliggörs i uppgifterna om barnomsorgen. Behov av barnomsorg för äldre hushåll utan hemmavarande barn är i det närmaste obefintligt.

Serviceinrättning	5 km	8 km
Dagligvaror	823	257
Drivmedel	825	260
Distriktssköterska	926	305
Barnomsorg	(773)	(204)

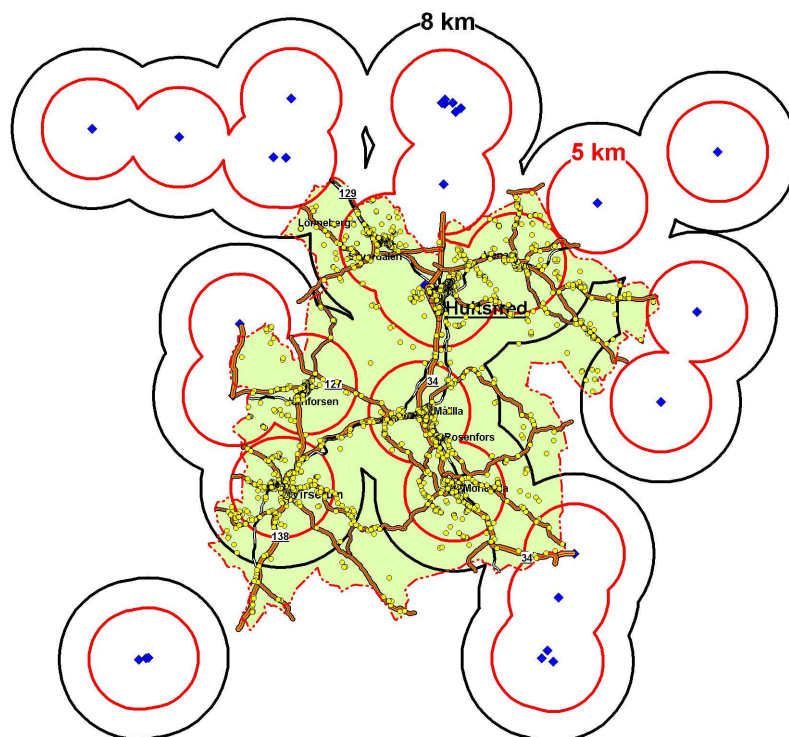
Antal invånare med längre avstånd än 5 km respektive 8 km (fågelvägen) till olika typer av serviceinrättningar i Hultsfreds kommun. Uppgifterna om barnomsorg inom parentes eftersom siffrorna redovisar alla åldrar, unga som gamla.

Kartbilderna nedan redovisar var olika typer av serviceinrättningar finns i kommunen och i kommunens närområde. Utifrån dessa inrättningar redovisas 5 km respektive 8 km radier. De mindre punkterna visar hushållen i kommunen.

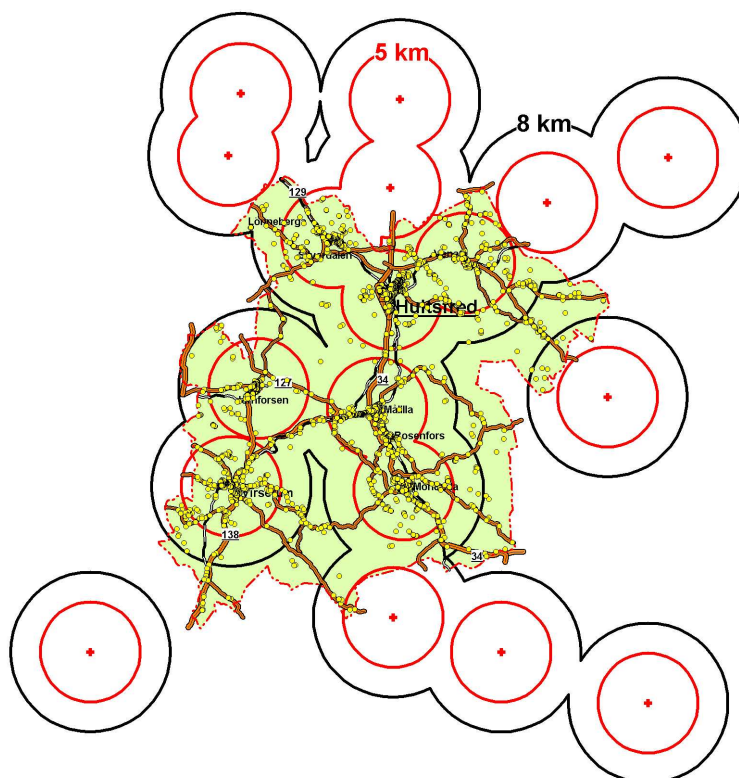

Dagligvarubutiker i kommunen och i angränsande kommuner; markerade med 5 och 8 km radier. Små markeringar visar hushåll med en eller flera permanentboende.

2007-08-27

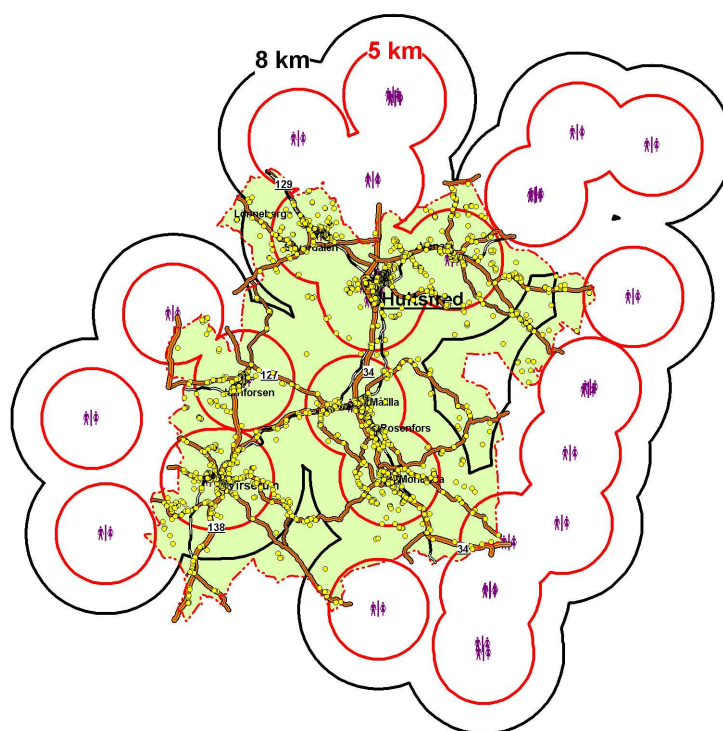

***Drivmedelsbutiker** i kommunen och i angränsande kommuner; markerade med 5 och 8 km radier. Små markeringar visar hushåll med en eller flera permanentboende.*

***Distriktssköterskemottagningar** i kommunen och i angränsande kommuner; markerade med 5 och 8 km radier. Små markeringar visar hushåll med en eller flera permanentboende.*

2007-08-27

Barnomsorg i kommunen och angränsande kommuner; markerade med 5 och 8 km radier. Små markeringar visar hushåll med en eller flera permanentboende.

2007-08-27

1.D Kommunens strategi för utveckling och fysisk planering

- Mål och visioner i översiktsplanen 2006-08-28 (antagen separat i arbetet med kommunens nya översiktsplan)
- Handlingsplan för landsbygdsutveckling i Hultsfred kommun, 2005-01-27
- Tillväxt och näringslivsprogram 2005-2010
- Översiktsplan för Hultsfreds kommun antagen 1992-02-20

Gällande översiktsplan från 1991 är inte överensstämmande med dagens situation i Hultsfreds kommun. Den gjordes i en tid då det fortfarande fanns en tro på en stark utveckling och en betydande befolkningstillväxt. Den faktiska utvecklingen har dock varit sådan att befolkningsantalet minskat och många arbetstillfällen försvunnit. Översiktsplanen i de delar som behandlar utvecklingsfrågor som nya bostads-, handels- och industriområden är till stora delar högst inaktuell. Detta gäller hela kommunen.

Hultsfreds kommun arbetar för närvarande med en översyn av översiktsplanen som beräknas vara färdig till hösten 2007. Mål och visioner har arbetats fram i ett tidigt skede för att kunna utgöra grund för det fortsatta arbetet. Dessa antogs av kommunfullmäktige 2006-08-28.

Översiktsplan (pågående arbete)

Övergripande mål

Samhällsutvecklingen ska ge jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer. Kommunens medborgare skall ha rätt till hög livskvalitet, trygghet och utvecklingsmöjligheter. Hultsfreds kommun ska vara attraktiv för både privatpersoner och företag.

Ett attraktivt boende

Ett attraktivt boende ska kunna tillgodose allas önskemål och behov i olika skeden av livet. En god bebyggd miljö ska eftersträvas. Nyinvesteringar skall ske där efterfrågan finns.

Ett konkurrenskraftigt näringsliv

Näringslivet ska ha goda förutsättningar för etablering, levnad och utveckling i Hultsfreds kommun.

En attraktiv utbildningsort

Hultsfreds kommun ska kunna erbjuda en bra och stimulerande miljö för studier på alla nivåer, samt i anslutning erbjuda bra boende, kommunikationer, service och vistelse. Skolorna ska ha möjlighet till utveckling på strategiska platser.

2007-08-27

Snabba och hållbara kommunikationer

Hultsfred ska kunna erbjuda goda kommunikationsmöjligheter som möjliggör snabba, tillförlitliga och hållbara transporter och förbindelser både inom kommunen och över kommungränsen. Väg- och järnvägsnät, IT samt flyg skall bidra till förstoring av vår arbetsmarknadsregion. Kommunens infrastruktur skall kunna erbjuda goda person- och godstransporter inklusive skolskjutsar, förbättrad framkomlighet på små och medelstora vägar, tidssäkra godstransporter, bra och säkra vägar inom kommunens tätorter, medverka till landsbygdsboende samt utgöra en möjlighet till minskad biltrafik.

God allmän och kommersiell service

Hultsfred ska kunna erbjuda en bra allmän och kommersiell service både på landsbygden, i de mindre orterna samt centralorten.

En god miljö

Hultsfred ska även i framtiden kunna erbjuda en rik natur-, kultur- och friluftslivsmiljö för alla. Ekologiska lösningar ska eftersträvas.

1.E Lägesbeskrivning av serviceutveckling i kommunens närområde

Se kartor under punkt 1.C) på vilka redovisas även serviceställen utanför kommungränsen vad gäller dagligvaror, drivmedel, distriktssköterska och barnomsorg.

1.F Allmänna utvecklingstendenser inom handel och övrig service

Kraven från livsmedelsverket och andra myndigheter ökar stadigt. Det ställs allt större krav på lokaler, varor och personal. Kraven är ungefär desamma för små butiker som för stora vilket innebär behov av ökad omsättning även i de mindre butikerna för att klara nödvändiga investeringar. Inom Hultsfreds kommun finns endast en lågprisetablering inom dagligvaruhandeln, Willys i Hultsfred. Dock ökar konkurrensen från lågprisbutiker i kringliggande lite större orter som Vimmerby, Oskarshamn, Vetlanda etc.

Den minskande befolkningen i kommunen innebär bland annat att butikernas underlag minskar. Det gör att några av de idag befintliga butikerna har svårt att nå upp till en tillräcklig omsättning för att kunna få en rimlig lönsamhet. Särskilt problematiskt blir detta när en ny handlare ska ta över efter en befintlig.

Att driva butiker i mindre orter kräver mycket arbete och stor fantasi av ägarna. Kombinationer med andra sätt att skaffa inkomster blir ofta nödvändiga.

Även om kommunen enligt gällande upphandlingsregler varken ska eller får gynna lokala handlare framför andra ska kommunen alltid se till att lokala handlare i så stor utsträckning som möjligt får möjligheter att vara med och lämna offerter.

2007-08-27

Vad gäller annan typ av service, både kommersiell och offentlig, har trenden under en längre tid varit och är fortfarande, starkt centralistisk. I princip alla statliga myndigheter centraliserar sina verksamheter och avvecklar sina lokala representationer, oftast med argumentet att effektivisera verksamheten och minska kostnader.

Inom kommunens verksamheter är det främst skolverksamheten som direkt blir lidande av det minskande befolkningsunderlaget. Se vidare under avsnittet 2B) Utvecklingsförutsättningar.

2 ANALYS

2.A Butikernas tillstånd och utvecklingsförutsättningar

Redovisas under punkten 1.B. För att den nuvarande servicen ska kunna behållas kommer främst tre livsmedelsbutiker komma ifråga för insatser. Det gäller *Järnforsen*, där ägaren har uppnått aktionsvärd ålder och lokalerna kan på sikt behöva åtgärdas. *Vena*, där omsättningen är något låg, skulle kunna förbättras med ombudsfunktioner som också kan ge en ny träffpunkt. *Silverdalen* som också behöver höja sin omsättning, där vissa ombyggnader kan vara lämpliga. Butikerna har engagerade handlare, vilket innebär positiva förutsättningar för en fortlevnad.

2.B Utvecklingsförutsättningar för övrig service

Prognos för elevunderlagets utveckling i skolorna i Hultsfreds kommun

Skola	Årskurser	Läsår			
		2004/05	2012/13	Differens	Andel %
Albäcksskolan	7-9	381	197	-184	-48
Centralskolan	4-9	380	209	-171	-45
Lindblomsskolan	1-6	309	241	-68	-22
Venhagsskolan	1-6	153	100	-53	-35
Emådalskolan	1-6	101	68	-33	-33
Råsebäcksskolan	1-6	88	76	-12	-14
Silverdalens skola	1-6	83	44	-39	-47
Vena kyrkskola	1-6	81	56	-25	-31
Strandskolan	1-3	60	39	-21	-35
Järnforsens skola	1-6	56	29	-27	-48
Gymnasiet	1-3	509	403	-106	-21
SUMMA		1954	1268	-686	-35

Som framgår av ovan redovisad prognos över elevantalets utveckling kommer antalet elever i kommunen att minska med totalt nära 700 st eller 35 % mellan läsåren 2004/05 och 2012/13. Några av kommunens skolor kommer att ha ett mycket lågt elevunderlag om 5-6 år t ex Järnforsens skola 29 elever i 6 årskurser.

2007-08-27

2.C Kopplingar mellan kommersiell service och offentlig service

Skola, butik och bensinmack är tre servicefunktioner som betyder mycket för en liten orsts attraktivitet. Lägg skolans ner uppfattas detta ofta mycket negativt och risken är stor att all annan service också försvinner.

Kommunen och Länsstyrelsen stödjer aktivt livsmedelsbutikerna genom att betala ut en ersättning till butikerna om man ingår ett avtal med kommunen om hemsändning av varor till pensionärer och funktionshindrade.

Varuhemsändning

Hultsfreds kommun har avtal med flertalet av dagligvaruhandlarna om hemsändning av varor till funktionshindrade och pensionärer. Servicen är inte behovsprövad vilket innebär att bedömningen av vilka som ska få använda sig av hemsändningen bestäms mellan konsumentvägledare, kund och handlare.

Hemsändning av dagligvaror kan ske högst två gånger per vecka. Statsbidrag utgår med 90 kr per hemsändning eller högst 50 % av kostnaden. Kommunens bidrag till handlarna är fr.o.m. år 2005 90 kr per hemsändning, vilket ger kommunen ett statsbidrag på 45 kr per hemsändning.

Utbetalning av hemsändningsbidrag sker en gång årligen som en slutavräkning för föregående år samt ett förskott för kommande halvår. Genom detta har administrationen underlättats för både handlarna och kommunen, men gör att det är svårt att exakt beräkna kostnaderna på ett kalenderår.

Nedan redovisas vilka butiker kommunen har avtal med samt omfattningen av hemsändningen. Trenden är ökande.

Redovisning för år 2005

Butik	Antal resor		Antal kronor	
	2005	2006	2005	2006
Ica Kryssset Virserum	1 452	1 685	130 680	151 650
Konsum Extra Hultsfred	1 369	1 663	123 210	149 670
Sundbergs Livs Mörlunda	940	929	84 600	83 610
Ica Tärnan Målilla	824	763	74 160	68 670
Konsum Extra Silverdalen	439	377	39 510	33 930
Langs Livs Vena	427	508	38 430	45 720
Ica Mathuset Hultsfred	276	279	24 840	25 110
Konsum Extra Målilla	236	331	21 240	29 790
Summa	5 963	6 535	536 670	588 150

2007-08-27

2.D Konsekvens av nedläggning/förbättring av befintlig/nyetablering av service

Vilka konsekvenser får en nedläggning av en butik? Direkt drabbas de boende i närområdet. För samhället innebär det ökade kostnader för befolkning, kommun och miljö. Nedan redovisas en kalkyl av merkostnaderna vid en eventuell butiksnedläggning i Vena, Järnforsen eller Silverdalen.

Modell för kalkyl av merkostnader per år för hushåll/kommunen inom omlandet vid butiksnedläggning (kr)

Butik	Antal invånare	Antal hushåll	Köptrohet	Kostn/hushåll	Ökade kostnader totalt	För hushåll	För kommun
Vena	1 213	467	0,5	3 150	734 798	514 359	220 439
Järnforsen	675	260	0,5	3 150	408 894	286 226	122 668
Silverdalen	1 180	454	0,5	3 150	714 808	500 365	214 442
SUMMA	3 068	1 180			1 858 500	1 300 950	557 550

2.E Konsekvenser för olika grupper

Speciellt känsliga är ju hushåll/personer som saknar bil eller av en eller annan orsak har svårt att resa eller förflytta sig på egen hand. Läggs butikerna i orterna enligt sammanställningen under 2.D) ner drabbas uppskattningsvis 70 till 80 hushåll, som idag har hemtjänst, direkt och måste få sin dagligvaruförsörjning tryggad på annat sätt. Återstår varuhemsändning från någon annan ort/butik till betydligt högre kostnader än idag.

Möjligheterna att utnyttja befintlig lokal kollektivtrafik är begränsade bl. a. beroende på trafikens låga yttäckning samt få turer på befintliga linjer. En högre nyttjandegrad av kompletteringstrafiken blir förmodligen också följden.

Utöver praktiska och ekonomiska problem som beskrivits ovan tillkommer vid butiksnedläggningar naturligtvis en negativ psykologisk effekt som avsevärt minskar respektive orts attraktionskraft som bostadsort.

2007-08-27

3 Handlingsplan

Följande målsättning har fastslagits av kommunfullmäktige i kommunens gällande handlingsprogram för arbetet med landsbygdsutveckling i Hultsfred kommun.

- I kommunens planering och verksamhet främja bosättning på landsbygden.
- Arbeta för bibehållen basservice på landsbygden och i de mindre tätorterna när det gäller t ex förskola samt årskurs 1-5, dagligvaruhandel, mötesplatser, föreningsliv etc.
- I vid bemärkelse arbeta för goda kommunikationsmöjligheter. En levande landsbygd förutsätter även att möjligheterna för resor till och från arbetet blir kvar i minst nuvarande omfattning.
- Prova nya servicelösningar

4 Åtgärdsplan

För att uppnå målen enligt ovan ska följande åtgärder genomföras.

- För att i möjligaste mån säkerställa att befintliga skolor kan fortleva eftersträvas att samlokalisera förskolor och skolor.
- Den lokala busslinjetrafiken kommer att utökas med ett antal turer under år 2008. Samtidigt kommer försök göras med utökad avropsstyrd lokaltrafik.
- Utveckla samarbetet med organisationer för att hitta kreativa lösningar för landsbygdsboende, t ex vad gäller landsbygdsbelysning.
- Med stöd av de nya LEADER- och landsbygdsprogrammen hitta nya service-lösningar för landsbygden.

2007-08-27

Bilaga

Åtgärdsdiskussion

Detta avsnitt är ett gemensamt arbete för deltagarna i projektet. Åtgärder här beskrivs generellt och utan anpassning till varje enskild kommun. Detta ska ses som en inventering av den verktygslåda som finns för olika aktörer att verka för en god servicenivå i länet. Alla verktygen kommer inte att användas i varje kommun. I kommunens handlingsplan kan beskrivas vilka verktyg som ska användas i den enskilda kommunen.

A Regler för Lokal Upphandling

Lokal upphandling är inköp som görs av stat, kommun och landsting. Hittills har offentlig upphandling fokuserat på två faktorer: pris och kvalitet. På senare tid har ett ökande intresse för att vidga perspektiven i upphandlingen växt fram och därmed även viljan att beakta aspekter om miljömässiga och sociala hänsyn.

För många butiker skulle möjligheten att få leverera till kommunen och andra offentliga institutioner vara ett mycket värdefullt tillskott. Det har tidigare varit svårt att förena lokal handel med de krav som Lagen om offentlig upphandling, LOU ställer men man har under de senaste åren i Arvika kommun utarbetat en modell som visar att det är möjligt. LOU ställer krav på att en upphandling skall göras med utnyttjande av de konkurrensmöjligheter som finns och även i övrigt genomföras affärsmässigt. Anbudsgivare, anbudssökande och anbud ska behandlas utan ovidkommande hänsyn.

I Arvikamodellen har man i förfrågningsunderlaget gjort en uppdelning i leveranser till storkök och till småkök. Villkoren för leveranserna skiljer sig något åt, t.ex. i krav på förpackningsstorlekar, betalningsförutsättningar, statistik och bonus. Sett från upphandlingsrättslig synpunkt föreligger inga principiella hinder att dela upp en förfrågan i leveranser till storkök och till småkök samt att för dessa två leveranstyper tillämpa olika villkor. En förutsättning är dock att indelningen och de skilda villkoren vilar på affärsmässig grund. Syftet får inte vara att gynna en eller flera leverantörer eller att begränsa konkurrensen.

Erfarenheterna från Arvika och andra kommuner ger vid handen att upphandling av livsmedel till storkök och till småkök skulle bli enklare att hantera om de genomfördes som två helt separata upphandlingar.

- Undersök möjligheten att anpassa den lokala upphandlingen så att företagare i närområdet ges möjlighet att agera.

2007-08-27

B Möjligheter inom den fysiska planeringen

Kommunernas översiktsplan är ett viktigt instrument som skall tjäna följande syfte:

- * att vara ett politiskt handlingsprogram
- * att utgöra underlag för detaljplaner
- * att utgöra underlag för beslut i kommunala nämnder, styrelser och bolag
- * att ge information om kommunen och de förändringar som planeras.

När det gäller handeln bör kommunen tala om sina ambitioner och möjligheter i en översiktsplan och visa på var kommunen har sin handel idag samt var man kan tänka sig framtida handelsetableringar.

I översiktsplanen bör kommunen även ta ställning till den kommunala servicen på landsbygden. En levande landsbygd är en förutsättning för en god utveckling i staden.

I en översiktsplan ser man mer övergripande inte bara inom den egna kommunen utan även de mellankommunala intressena, där handeln är en viktig del, bevakas.

En översiktsplan är varje kommuns skyldighet ha. Den skall ses över under varje mandatperiod för att eventuellt revideras eller få ett aktualitetsbeslut.

- Inkludera service i kommunens översiktsplanering

C Diskussion/samspel mellan förvaltningar

Det finns ingen absolut modell för hur en kommun ska organiseras. Förvaltningarnas namn och utformning, antal förvaltningar och förvaltningarnas ansvarsområden skiljer sig mellan olika kommuner. Med utökade kontakter och möjligheter till samspel mellan förvaltningar ökar chanserna till förståelse för andras verksamhet och för gemensamma lösningar.

Förvaltningarnas uppgifter, mandat mm bestäms inom varje kommun. Det som i en kommun heter barn- och omsorgsförvaltning heter barn- och utbildning i en annan och barn- och ungdomsförvaltning. En förvaltning har hand och barnomsorg och skola, en annan om äldreomsorgen och en tredje om dagligvaruhandeln. Vissa frågor ligger under en förvaltning i en kommun och hos en annan i grannkommunen. Om man därtill beaktar att varje förvaltning har sin egen budget, att varje krona i denna är viktig, att personal och resurser är knappa, så anar vi varför det är svårt med samordning över både förvaltnings- och kommungränser.

2007-08-27

Men!, service från kommunen täcks in av flera förvaltningar och i ett långsiktigt perspektiv är det mer effektivt och lönsamt att tänka utifrån ett helhetsperspektiv, där kommunen sammantaget lämnar bästa möjliga service till medborgarna till lägsta möjliga kostnad! Det är olika verksamheter men ibland liknande problem och möjliga samordningslösningar.

Det finns beröringspunkter mellan tex barnomsorg och äldreomsorg. Genom att företrädare från de olika förvaltningarna träffas och informerar/diskuterar sina verksamheter ökar förståelsen mellan verksamheterna. Det fungerar på samma sätt i privata sammanhang. När man vet vad grannen håller på med och när man ”hej-jat” på varandra och har ett ansikte stället för ett namn på brevlådan, blir det lättare att ta kontakt i olika sammanhang och kanske komma överens om ett samarbete.

- Organisera träffar med tjänstemän från olika förvaltningar för att skapa kontaktytor som ger ökad insikt i varandras verksamheter.

D Samordnade servicelösningar

Samordnade servicelösningar innebär att flera servicegivare samarbetar. Samarbetet kan ske i form av delade lokaler och/eller gemensam personal. Samordning kan vidare ske genom gemensamma transporter/distribution av varor. Effekten av samordning blir dels minskade kostnader för servicegivarna och dels förbättrad tillgång till service för konsumenten.

Formerna för samordning av service i det enskilda fallet bestäms utifrån konsumenternas efterfrågan och av ortens praktiska och ekonomiska förutsättningar.

- Bevara/Stärk serviceutbudet genom att samordna olika typer av service

E Samråd/Nätverksbyggande

Via samråd, till vilka många olika intressenter bjuds, och upprättandet av organiserade nätverk, får servicefrågan ökad spridning och nya idéer möjlighet att komma i dagern. Diskussion sker antingen kring ett utvalt område i form av en strategisk diskussion eller inför en faktisk förändringssituation.

Samråd är ett sätt att öka träffsäkerheten i framtidsbedömningar och ökar kommunens beredskap inför förändringar. Samråd kan också bidra till att skapa en gemensam målbild för service/varuförsörjningen i en kommun, vilket ger större förutsättningar för olika aktörer att dra åt samma håll. Samråden kan också öka näringslivets förståelse för den politiska processen som sätter en del av ramarna för deras verklighet.

2007-08-27

Exempel på personer att inbjuda till samråd angående service är kommunala tjänstemän från olika förvaltningar, kommunala politiker, tjänstemän och politiker från landstinget, tjänstemän från regionförbund och länsstyrelse, företrädare från länsbygderåd, LRF och lokala utvecklingsgrupper, företagare inom service (t.ex. lanthandlare) och allmänheten.

- Inbjud till samråd om hur service i ett visst område ska se ut

F Kompetensutveckling av servicegivare

För servicegivare kan det finnas behov av kompetensutveckling inom t.ex. pris-sättning, marknadsföring, bokföring, kundbemötande mm. Kompetensutveckling görs med fördel i grupp - där man samtidigt bygger kunskap och byter erfarenheter - också i heterogena sammansättningar. Uppbyggnad av kunskap och kompetens stärker servicegivarens förmåga att erbjuda service av god kvalitet och kan bidra till att trygga servicens fortlevnad.

Regionförbundet finansierar satsningen på lanthandlare genom FLF:s koncept Affär på landet (se nästa avsnitt).

År 2007, när EU:s nya programperiod för strukturfonder börjar, förväntas länsstyrelsen, inom ramen för Miljö- och Landsbygdsutvecklingsprogrammet (LBU), få möjlighet att stödja kompetensutvecklingssatsningar (K2) för alla typer av *landsbygdsföretagare*. Under nuvarande programperiod berörs enbart *lantbruksföretagare* av stödet.

Även kommunen har möjlighet att stödja/ta initiativ till kompetensutveckling av servicegivare.

- Ordna kompetensutveckling för kommunens servicegivare för att öka deras möjligheter att bedriva/erbjuda lönsam service av god kvalitet

G FLF:s (Föreningen Lanthandelns Främjande) tjänsteutbud

FLF:s tjänsteutbud innehåller en rad delar, här refereras utvalda. För mer information se FLF:s hemsida www.flf.se.

- *Affär på Landet* är ett 18 månaders programarbete för butiker. Programmet innehåller kundenkät, arbete med butikerna angående sortiment, butiksutseende samt seminarier inom ekonomi, färskvaror, frukt och grönt, miljö och säkerhet. I steg två av programmet följs arbetet upp för att se om det finns ytterligare behov av stöd.
- FLF anordnar diverse *utbildningar* inom bl.a. ekonomi, färskvaror och miljö och säkerhet.
- FLF:s *handlarkörkort* ger utbildning till handlare kring lagar, ekonomi och branschkunskap.
- Hjälptill till butiksinnehavare att hantera *svinn*.
- *Ekonomisk butiksuppföljning* av nyckeltal och analys av verksamheten.

2007-08-27

- *Förnyelse och utveckling* handlar om butikens framtid, FLF analyserar omlandet för butiken, hur långt det är till närmsta butik, kollektivtrafikförbindelser etc.
- FLF tillhandahåller *utbytare* när butiks innehavare behöver ledighet.
- *Kundenkäter*. Se avsnitt L.
- *Prisundersökningar*
- *Nätverk* för småhandlare på orten.
- Införande av *egenkontrollprogram* för miljöarbetet. 10 butiker i länet deltar i ett pågående projekt för att upprätta lagstadgade egenkontrollprogram.
- Arbete för att *förbereda ägarskiften* i butiker.

H Alternativa driftformer för service

Butiker i glesbygd har ofta lönsamhetsproblem – vanligen på grund av vikande kundunderlag. Inte sällan är dessutom butiksägaren till åren kommen och lokalerna ofta slitna. Ett generationsskifte med dessa förutsättningar är mycket svårt att åstadkomma. För små orters fortlevnad är å andra sidan butiken, i likhet med skolan, en viktig livsnerv. För att värna om dagligvarubutiken på småorterna måste alla goda krafter samverka – även de offentliga.

Det förekommer allt oftare att äldrevård och förskola drivs som personalkooperativ. En sådan organisation skulle också kunna driva butik, och här har man ju också ett kundunderlag så som i familjen.

En samhällsförening kan bilda ex. en ekonomisk förening som driver butiken.

”Den varulösa butiken” där man beställer via Internet (el. tel/fax) och får varorna hemsända är en variant. (Se avsnitt P) Kan *kommunen* göra en insats här – som beställningscentral, som distributör? Man bistår ju nu ändå med visst hemsändningsbidrag.

Kan ett *kommunalt* bostadsbolag (annat *kommunalt* bolag) bygga en ny butikslokal där det är nödvändigt? Kan man därefter sätta en förmånlig hyra?

Man kan skapa helhetslösningar och driva turistbyrå (*kommunen*) och camping, vara ombud för post, systembolag, spel mm.

I det här nämnda kan kommunen spela en aktiv roll, men härför krävs en del, ofta djärva, politiska beslut. Detta måste få en plats på den politiska agendan, eftersom den ovan belysta problematiken ändå alltid slutligen blir en politisk fråga – den levande landsbygden.

- Undersök alternativ för drift av service

2007-08-27

I Stöd till kommersiell service från Regionförbundet

Regionförbundet har möjlighet att ekonomiskt stödja investeringar med bidrag eller lån. Bidraget är maximerat till 50 % av investeringssumman. Återbetalade lån levereras till staten. Återbetalningarna kan inte användas till nya stöd i länet. Stödet skall inte vara större än det behövs för att investeringen skall kunna genomföras. Regionförbundet har också möjlighet att lämna ett servicebidrag för att förhindra nedläggning av en butik. Stödet är ett driftstöd för att butiken skall kunna ha möjlighet att genomföra åtgärder för att öka omsättningen och förbättra lönsamheten. Stöd kan ges som en kombination av bidrag och lån.

Stödet kan då uppgå till 70 % av investeringssumman. Bidrag kan inte lämnas till rörelsekapital, däremot kan lån lämnas till rörelsekapital. Regionförbundet kan också lämna stöd för att butiken skall kunna inköpa konsulttjänster och genomföra åtgärdsprogram för att förbättra lönsamheten.

Regionförbundets stöd tas från länets årliga regionala utvecklingsstöd, som Näringsdepartementet varje år lämnar till Regionförbundet. Regionförbundets styrelse bestämmer varje år hur mycket skall användas till kommersiellt stöd. Eftersom Regionförbundets stöd är begränsat kan det vara nödvändigt att Regionförbundets stöd kombineras med kommunalt stöd. Det skedde då den nya butiken i Tuna byggdes. Vimmerby kommun byggde fastigheten för uthyrning till handlaren. Regionförbundet gav ett bidrag på 50 % till handlaren för inköp av inredning, frysar, kylar och kassaapparater.

Regionförbundet har också finansierat mentors- och kompetensutvecklingsprojekt riktade till lanthandeln. Dessa projekt har visat sig ha betydelse för att öka de deltagande butikernas omsättning och lönsamhet. Via regionförbundets regionala projektmedel köper regionförbundet tjänster från FLF för att följa upp regionförbundets stöd och stödja butiker som fått nya handlare, har ekonomiska problem eller planerar att genomföra stora investeringar.

- Sök stöd till kommersiell service från regionförbundet.

J Kommunala stöd till butiker/bensinstationer

Kommunen kan normalt inte stödja enskilda näringsidkare. Det finns möjlighet att i vissa fall enligt kommunallagen ge stöd till handeln i glesbygd för att behålla viktig service.

Ett lagligt stöd till landsbygdshandeln är ersättning till butikerna för deras hemsändning av dagligvaror till hushåll på landsbygdshandeln. Det finns en författning om kommersiellt stöd. Enligt denna författning kan regionförbundet lämna ett bidrag med högst 50 % av kommunernas ersättning till landsbygdshandeln.

En traditionell kommunal insats för näringslivet är att bygga industrilokaler för uthyrning till näringslivet. Ofta finns en hyrestrappa där hyran är låg de första åren och ökar successivt under följande år.

2007-08-27

Kommunerna har möjlighet att på samma sätt bygga affärslokaler för en landsbygdsbutik, där det är nödvändigt med nya lokaler för att butiken skall ha framtid. Det finns också exempel på att kommuner som köper in inredning och utrustning till landsbygdsbutiker. Landsbygdsbutiker har svårt att få lån till större investeringar av banker, eftersom bankerna i regel betraktar ett större lån till en landsbygdsbutik som en stor risk. Ett sådant exempel är då Vimmerby kommun byggde nya butikslokaler för butiken i Tuna. Utan kommunens insats skulle inte Tuna ha haft någon butik. Hyran anpassades till butikens möjligheter att betala hyra.

Vid ett ägarskifte av en butik kan det vara svårt för en ny företagare att få lån att köpa butiksfastigheten. En lösning kan då vara att kommunen köper fastigheten och sedan hyr ut fastigheten till den nye handlaren. Det är rimligt att kommunen inte betalar ett överpris för fastigheten utan att köpeskillingen skall motsvara fastighetens marknadspris. Kommunen kan också istället för köp vara borgensman för ett banklån som den nye handlaren tar.

Ett annat stöd till butiker kan vara att kommunerna anlitar FLF (Föreningen för lanthandels främjande) för att göra konsultinsatser för butiken för att förbättra lönsamheten. Exempel på åtgärder är att förbättra bruttomarginalen, minska svinnet, ny butikslayout, införskaffning av begagnad butiksinredning, se över prissättningen, utbildning i ekonomi och hantering av färskvaror.

- Ge kommunalt stöd till kommersiell service genom hemsändningsbidrag
- Stöd kommersiell service genom anpassad uthyrning av kommunägda lokaler

K Statlig samordning från länsstyrelsen

Länsstyrelsen i Kalmar län tilldelas årligen medel för Allmänna regionalpolitiska åtgärder, det så kallade 33:1-anslaget. Dessa pengar skall finansiera projektverksamhet inom kategorierna samordning av statliga insatser i det regionala utvecklingsarbetet, jämställdhetsinsatser samt insatser för samordnade servicelösningar i glesbygd.

Dessa medel har bla finansierat länsstyrelsens uppbyggnad av en läns- och sektorsövergripande servicedatabas, Servicedata Syd. Med hjälp av Servicedata Syds GIS/karttjänst kan användaren se och söka i serviceutbudet för hela sydöstra Sverige. Data i GIS-format kan även hämtas hem för egna presentationer och analyser.

Länsstyrelsen har möjlighet att medfinansiera projektsatsningar som handlar om att samordna service i länets glesbygd, t.ex. samnyttjande av lokaler eller kommundsamarbete kring servicelösningar.

- Sök medel från länsstyrelsen avseende servicelösningar i glesbygd

2007-08-27

L Kundenkäter kring butiker och annan service

Konsumentverket har utarbetat en kundenkät för butiker som kan användas för utskick till hushåll på landsbygden. Genom enkäterna kan man få kunskap om vad kunderna tycker om butikens sortiment, priser och service. En kundenkät till hushållen i butikens kundområde ingår som ett viktigt moment i kompetens- och mentorsprojektet Affär på landet. Resultatet av enkäten blir en viktig utgångspunkt för förbättringsarbetet i butiken. Erfarenheter från butiker som deltagit i Affär på landet visar att kundenkäter ofta ger ny kunskap till butiksägaren om kundernas behov.

Speciellt viktigt för handlaren är att fånga in barnfamiljernas behov eftersom de har tillgång till bil och har andra alternativ för inköp av dagligvaror. Köptroheten för barnfamiljer är ofta betydligt lägre jämfört med pensionärshushåll. Det finns således en potential för en butik att öka sin försäljning till barnfamiljer om man känner till barnfamiljernas synpunkter och behov.

Det är viktigt att få en hög svarsfrekvens och att enkäten skall uppfattas som trovärdig att enkäten skickas ut och bearbetas av kommunen. Det är vidare viktigt att butiksägaren och de anställda motiveras att betrakta enkäten som viktig för butikens framtid och som en startpunkt för ett utvecklingsarbete att göra butiken mer attraktiv för olika typer av kunder. Resultatet av enkäterna kan vara känsligt och nedslående för butiksägaren och personalen speciellt då kritik kommer fram som rör service och uppträdande. Det är ändå viktigt att kundernas kritik kommer fram till butiksägaren och personalen även om det kan uppfattas som obehagligt att återge kritiken. Kunderna bör märka efter kundenkäten att det har hänt något positivt i butiken. Handlaren bör informera kunderna vad som kommer att hända i butiken på kort och längre sikt. Resultatet av kundenkäterna lagras av Konsumentverket. Resultatet från en butik kan på så sätt jämföras med en genomsnittsbutik. Man kan då få fram butikens starka och svaga sidor jämfört med genomsnittsbutiken.

Enkät kan också användas för att undersöka befolkningens inställning till annan service, tex skolor eller allmänna kommunikationer. Det kan vara intressant att ställa frågor om vilken service som är viktigast att ha tillgång till samt hur vilka avstånd till olika typer av service som befolkningen anser är rimliga.

- Genomför konsumentenkäter, vars resultat ger bra vägvisning och möjligheter till uppföljning gällande serviceutbudets omfattning och inriktning.

M Information till konsumenter (om deras möjlighet att påverka)

Konsumentperspektivet, som oftast är underförstått när program och insatser fokuserar på landsbygdshandeln, behöver bli tydligare. Målet ska vara att beskriva såväl konsumentgrupper som de enskilda konsumenternas behov. Med tydligare fokus blir frågor som handlar om samordnad service, serviceresor och service via Internet mer naturliga insatser i arbetet. Konsumenterna är intresserade av sin service och tillgängligheten till service. Det betyder mycket i vardagen var man har tillgång till sina dagligvaror och drivmedel.

2007-08-27

Konsumentverket har ett digert kunskapsunderlag i de 40 000 konsumentenkäter som genomförts på 560 orter. I konsumentenkäten bekräftas det till exempel att samordning av service, pris och sortiment, inklusive tillgång till KRAV-märkta varor, är aspekter som konsumenterna själva pekar ut som viktiga för att upprätthålla en god servicenivå.

Kommunerna har möjligheten att fånga medborgarnas behov och beteende genom till exempel samråd med lokala utvecklingsgrupper, samhällsföreningar eller liknande genom konsumentenkäter och med hjälp av servicedata. Konsumentverkets enkätverktyg finns tillgänglig om man vill använda den.

Enkäten är under vidareutveckling och kan skräddarsys så att enkätverktyget och all den kunskap som finns inbyggd i konsumenternas egna synpunkter blir enklare att använda i serviceplaneringen ute i kommunerna.

Man kan även arbeta med information till konsumenten direkt i servicelokalen, i en butik tex för att tydliggöra skillnaden mellan KRAV-producerad mat och konventionell mat, eller på ortens bibliotek med information om hur servicestället används, besöksfrekvenser mm.

Tillhandahåll bra information till konsumenten på plats

N Stärka butikens attraktivitet

Man kan arbeta med att förstärka en dagligvarubutik på många sätt. Det man främst tänker på är att etablera ombudsfunktioner, såsom posttjänster, utlämning av apoteks- och systembolagsvaror, Svenska Spel och ATG-ombud till butiken. Kunden kan då utföra flera ärenden i den lokala butiken, vilket både är tids- och energibesparande. Dessutom är det ett incitament till att också göra inköp av dagligvaror i samma butik. Konsumentverket har gjort en undersökning som visar att ersättningen som lanthandlarna erhåller för att verka som ombud i allmänhet inte ger något överskott till butiksverksamheten men att ombudsfunktioner kan bidra till att kundkretsen behålls och kan öka. (Ombudsfunktioner hos lanthandlare. Möjligheter, problem och förslag till åtgärder. 2002.) Förklaringen är att ju fler anledningar kunder finner för att gå till butiken desto större är chansen att butiken bli en samlingspunkt som nyttjas ofta och mycket.

Fler sätt att stärka butikens attraktivitet kan vara att ordna ett café i butikslokalen, att erbjuda möjlighet till Internet via en dator i butiken, att öka utbudet av lokalt producerade varor och/eller ekologiska produkter eller att erbjuda olika "events" tex provsmakning eller tävlingar.

Att arbeta med butikens sortiment, kvalitet och utbud, lokalens utformning och tillgänglighet är naturligtvis också sätt att stärka butikens attraktivitet. Butikerna bör vara utformade så att butiken blir kundvänlig för alla typer av kundkategorier.

2007-08-27

Det bör finnas en handlikapp ramp till entrén och butikslayouten bör vara utformad så att det är möjligt att besöka butiken med barnvagn. Butiken bör i stor utsträckning vara anpassad till personer med olika handikapp. Det bör finnas en sittplats i butiken där man kan vila eller sitta ner för att prata med någon man stöter på i butiken.

- Stärk butikens dragningskraft genom t.ex. ombudstjänster, åtgärder som fräschar upp butiken och åtgärder som gör butiken mer intressant och tillgänglig

O Organiserade inköpsresor

I områden med låg servicenivå, exempelvis långa avstånd till närmsta dagligvarubutik, kan organiserade inköpsresor vara ett bra alternativ.

För konsumentens del innebär en organiserad inköpsresa att man blir hämtad och lämnad vid bostaden och att man själv kan se och välja de produkter man vill köpa. För handlarens del innebär organiserade inköpsresor att den fasta kundkretsen bibehålls eller ökar.

- Organisera inköpsresor för de invånare som har svårt att ta sig till butiken på egen hand.

P Den varulösa butiken

Konceptet med den varulösa butiken har utarbetats av Konsumentverket, Ica, LRF och lokala företrädare. Kunderna beställer varor via Internet, hemifrån eller i den lokal där varorna sedan kan hämtas och/eller med hjälp av personal i lokalen där varorna kan hämtas. Varorna packas i och levereras från en "moderbutik" i närheten. Transporterna av de beställda varorna kan med fördel samordnas med t.ex. skolskjuts, hemtjänst och postutdelning. Dagen efter beställning kan varorna avhämtas på hemorten.

Det finns idag erfarenhet från två orter med varulös butik för dagligvaror i Sverige: Malexander i Östergötlands län och Österåker i Södermanlands län.

Den varulösa butiken i Malexander existerade mellan 2002 och 2004. Den fanns i ortens café och moderbutiken Ica Boxholm ligger ca två mil bort. Försöket startades ca 6 månader efter att ortens lanthandel försvunnit och sedan byalaget försökt få igång en traditionell lanthandel men misslyckats. Tyvärr lyckades försöket inte få egen bäring, främst p.g.a. servicen inte nyttjades tillräckligt och att kommunens kompletteringstrafik fungerar bra. Orten är också relativt liten och har hög andel pensionärer.

2007-08-27

I Österåker är situationen en annan. Orten har 900 invånare och den varulösa butiken kom till i ett läge när den gamla affären varit nedlagd ca 4 år. Projektet startade 2003. Moderbutiken Ica Supermarket i Vingåker finns ca 10 kilometer bort. I Österåkers lanthandelscenter finns även apoteks- och systemservice, café, kiosk, lunchservering, konferensrum, kontor och en lokal som nyttjas för fot- och hårvård, massage samt distriktssköterskans besök. (Lars Knapasjö, 2006-03-23)

Fördelarna med en varulös butik är att servicefattiga bygder kan ”erbjudas en möjlighet till fortsatt tillgång till distribution av varor och service/tjänster. Samtidigt kan funktionen som moderbutik för ett eller flera lanthandelscenter skapa en viktig omsättningsökning för konkurrensutsatta butiker i centralortslägen” (Projekt Lanthandelscenter 2002-04-17).

- Undersök möjligheten att starta en varulös butik på orter där kundunderlag finns men där en traditionell butik inte blir lönsam.